

Raziyeh Khodayari, 08-677 27 13
raziyeh.khodayari@energiforetagen.se

m.remissvar@regeringskansliet.se
annika.lofgren@regeringskansliet.se

Diarienummer: M2020/00078/Ke

Hållbar slamhantering, betänkande SOU 2020:3

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen — till nytta för alla.

Sammanfattning

Energiföretagen Sverige anser att det är ett väl genomarbetat betänkande som siktar på långsiktig hållbar slamhantering. Det är positivt att betänkandet belyst andra ämnen som är viktiga för kretsloppet.

Utredningen konstaterar att det nationella regelverket med gränsvärden för slam som ska spridas på åkermark har inte uppdaterats sedan 1990-talet. Utredningen presenterar två förslag för spridningsförbud av avloppsslam med fosforåtervinning. Det ena förslaget är ett totalförbud, medan det andra förslaget gör undantag för fortsatt spridning av avloppsslam på åkermark.

Energiföretagen avstyrker alternativ 1 det vill säga förslaget om ett totalt spridningsförbud med mycket begränsade undantag i betänkandet. Förslagen enligt alternativ 2 i utredningen är ett steg i rätt riktning förutsatt att det blir tillräckligt bra gränsvärden.

Energiföretagen avstyrker alternativ 1

Energiföretagen avstyrker alternativ 1 det vill säga förslaget om ett totalt spridningsförbud med mycket begränsade undantag i betänkandet. Utredarens förslag enligt alternativ 1 saknar så väl vetenskapligt grund som samhällsekonomisk rimlighet och hållbarhetsperspektiv.

Energiföretagen delar utredarens uppfattning att: *"Evidensen för att ett totalförbud är nödvändigt saknas dock, forskningen har inte kunnat belägga att slamgödslade grödor ger hälsopåverkan eller påverkar ekosystemen i jordbruket på ett negativt sätt. Klara belägg finns däremot för att slamgödning tillför växtnäring och mullämnen som jordbruket efterfrågar."*

Ett grundproblem med detta alternativ är att det kan ge incitament till en utveckling som varken är rimlig eller önskvärd. Reningsverken är idag en av de drivande krafterna när det gäller uppströmsarbetet att fasa ut farliga ämnen som PFAS, kadmium och andra tungmetaller, mikroplast och antibakteriellt silver som vi exponeras för i samhället. Om all slam eldas upp minskar incitament att fasa ut

dessa farliga ämnen från kretsloppet eftersom de skarpaste kraven uppströms ställs utifrån behovet av återföring av slam till åkermark. Det är betydligt svårare för förbränningsanläggningar att ställa motsvarande krav uppströms. Därmed är risken uppenbar att exponeringen av farliga ämnen i samhället kan öka.

Ett totalförbud enligt Alternativ 1 innebär allmän förbränning av slam av god kvalitet. Det kommer också att uppstå ett fosforsvinn i alla förädlingssteg jämfört med när en del av slammet kan återföras till jordbruk. Slam är ett svårt bränsle att torka och förbränna, har lågt värmevärde och innehåller ämnen som kan orsaka höga utsläpp av luftföroreningar. I praktiken leder slamförbränning till förbrukning av stora mängder energi och kemikalier som behövs vid rening av rökgaserna samtidigt som en stor mängd restprodukter behöver omhändertas.

De samlade kostnaderna för hantering av avloppsslam och fosforåtervinning kommer enligt utredaren att överstiga de nyttor som återvunnen fosfor medför. Ett totalt förbud för slamspridning innebär att det finns ingen möjlighet kvar att tillvarata hela växtnäringsvärdet i slammet så som fosfor, kväve och de mullbildande ämnena.

Alternativ 1 motverkar Biogasmarknadsutredningens förslag

Alternativ 1 innebär att biogasproduktionen riskerar att kraftigt minska vid avloppsreningsverken. Biogasmarknadsutredningen (SOU 2019:63) vill främja en ökning av Sveriges biogasproduktion. Detta kräver dels en fortsatt rötning av avloppsslam, dels en ökad användning av externt organiskt avfall i avloppsreningsverkens rötning. En total förbränning av allt avloppsslam kommer att motverka båda dessa möjligheter till produktion av biogas.

Orsaken är att rötning och biogasproduktion innebär att en stor del av energiinnehållet i slammet förbrukas vilket kan försvåra förbränning i mono- eller samförbränningspannor med uttag av fosfor i ett senare steg. Förbränning kan därmed skapa ekonomiska drivkrafter mot minskad biogasproduktion.

Alternativ 2 ett steg i rätt inriktning

Energiföretagen Sverige välkomnar förslag om återvinningskrav för fosfor från avloppsslam, men menar att det måste vara tydligt att huvudinriktningen bör vara att fosfor främst ska återcirkuleras till kretsloppet genom biogasproduktion och användning av rötslam på jordbruksmark. Det ger störst samhällsnytta till lägst kostnad och viktigt för att nå klimat- och miljömålen.

Både alternativ 1 och 2 innebär att slam inte längre får användas vid jordtillverkning, vilket idag är den vanligaste användningen av slam i Sverige, cirka 65% av slamproduktionen används till olika former av anläggningsjord inklusive användning som sluttäckning av deponier.

Energiföretagen Sverige anser att kvalitetssäkrad anläggningsjord på annan mark än jordbruksmark borde tillåtas under vissa förutsättningar. Även vid jordtillverkning av avloppsslam bör man ställa höga krav på låga halter av farliga ämnen. Det förutsätter att fosfor extraheras i ett tidigare steg i processen.

Jorden kan då ersätta växtnäring och mull för gräsmattor, golfbanor och övriga växtbäddar utanför jordbruket.

Från ett kretsloppsperspektiv är fördelaktigt att återföra slammets kväve och fosfor till marken och samtidigt lagra kol i marken istället för att förbränna slammet vilket kan leda till ökat utsläpp av klimatgaser till atmosfären. Samtidigt är det viktigt att förhindra att tungmetaller, farliga organiska ämnen, läkemedelsrester och mikroplaster återcirkuleras till kretsloppet.

För slam som innehåller höga halter av tunga metaller och farliga organiska ämnen är förbränning i monoförbränningsanläggningar med efterföljande uttag av fosfor eller pyrolys betydligt bättre lösningar.

För de slamflöden som innehåller farliga ämnen bör man sikta på att stimulera utvecklingen av tekniska lösningar, främst förbränning av avloppsslam med efterföljande fosforutvinning från askorna.

Undanta rötslam och övrig slam från avfallsförbränningskatt

Rötslam och övrig slam har högvattenhalt och låg energiinnehåll. Därför bör förbränning av rötslam betraktas som en samhällstjänst och undantas från avfallsförbränningskatt. Rötslam kommer från kommunernas reningsverk och är en restprodukt efter att gas utvunnits från det i en rötningsanläggning. Kvar i slammet finns till exempel fosfor, metaller och miljögifter. Om rötslammet klarar gränsvärdena i REVAQ-certifieringen så är det idag tillåtet att lägga det som gödsel på åkermark. Den möjligheten bör kvarstå. Det rötslam som inte klarar REVAQ-certifieringen får inte läggas på åkermark och det får inte heller deponeras. Det enda alternativet är idag att förbränna det i en avfallsförbränningsanläggning. Om rötslam och övrig slam omfattas av avfallsförbränningskatten riskerar det att leda till att det inte kan tas omhand på ett effektivt sätt och måste deponeras. Det är viktigt att ta hänsyn till att huvudmålet med förbränning av rötslam och övrig slam är destruktion med efterföljande uttag av fosfor.

Energiföretagen Sverige

Pernilla Winnhed